

УДК 7.012:378](477):378.091.2:004

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2024.6.14>**Мулкохайнен Вікторія Анатоліївна,**

доктор мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри дизайну, реклами та ІТ
Приватного вищого навчального закладу
«Київський університет культури»
ORCID ID: 0000-0002-3455-6942
viktoriia0308@ukr.net

Конончук Богдан Сергійович,

магістрант
Приватного вищого навчального закладу
«Київський університет культури»

ДИЗАЙН ОСВІТИ У ДИЗАЙН-ОСВІТІ УКРАЇНИ

Динамічні виклики часу диктують нам абсолютно нові варіанти вирішень освітніх проблем у галузі дизайну, інколи доволі несподівані і нестандартні. Класичні підходи до викладення нового матеріалу та практичного відпрацювання фахових навичок конструювання, моделювання, побудови композиції, розробки макету в цілому у сучасних умовах глобальної діджиталізації не завжди дають прогнозований результат. Саме цим зумовлена актуальність даної статті, метою якої передбачено визначення проблематики сучасної дизайн-освіти в Україні та формулювання пропозицій щодо покращення ефективності навчального процесу. У статті розглядаються такі тематичні аспекти, як впровадження штучного інтелекту до творчої діяльності та академічна доброчесність, зміни у сприйнятті інформації молоддю та наслідки цифровізації тощо. Зокрема, було з'ясовано, що сьогодні нагальною проблемою української дизайн-освіти постало, насамперед, виховання і розвиток фахівця в умовах стрімкого технічного прогресу та інформаційно-емоційного перенасичення, спричиненого різними обставинами. Для розв'язання цього та інших завдань було запропоновано конкретні трансформації, що полягають в організації партнерських взаємин державних ЗВО з об'єктами альтернативної освіти (приватні курси, школи, академії, онлайн-тьюторіали тощо) у контексті підготовки дизайнерів, в інтеграції міжнародного досвіду в українську освітню систему та запровадженні гнучких навчальних інструментів, адаптованих до стрімких інновацій у мистецькій галузі та соціокультурних викликів часу (зокрема, санкціоноване і координоване викладачами використання інструментів штучного інтелекту під час виконання творчих практичних завдань; соціально відповідальне забарвлення професійної діяльності здобувачів освіти у контексті вибору тематики, концептуалізації та реалізації проєктів; індивідуалізація завдань та шаблонізація теоретичних робіт, яка дисциплінуватиме до впорядкованого викладення власних думок за професійною темою та дотримання методичних кваліфікаційних вимог). Наведені кроки відповідають цінностям трансдисциплінарності (широта, інтеграція та координація), що здатні зміцнити взаємодію учасників навчально-творчого процесу на рівні наставник – учень, налаштувати точність фокусування на предметі вивчення і розвинути креативність.

Ключові слова: дизайн освіти, дизайн-освіта, освітня модель, навчальний підхід, альтернативна освіта, алгоритм, штучний інтелект, трансдисциплінарність, цифровізація, візуалізація, візуалізація, візуалізація, візуалізація.

Mulkokhainen Viktoriia, Kononchuk Bohdan. DESIGN OF EDUCATION IN THE DESIGN EDUCATION OF UKRAINE

The dynamic challenges of our time dictate new and novel solutions to educational problems in design, sometimes quite unexpected and non-standard. Classical approaches to presenting new material and practicing professional skills in design, modeling, composition, and layout development do not always yield predictable outcomes in the current context of global digitalization. The above actualizes the relevance of the present article which aims to determine problems of modern design education in Ukraine and formulate proposals for improving the educational process. The article deals with such thematic aspects as the introduction of artificial intelligence into creative activity and academic integrity, changes in information perception by young people, digitalization effects, etc. In particular, it has been found that the urgent problem of Ukrainian design education is, first of all, the education and development of a specialist amidst rapid technological progress and information and emotional overload caused by various circumstances. To solve this and other problems, the author puts forward specific transformations,

involving the organization of partnerships between public higher education institutions and alternative education entities (private courses, schools, academies, online tutors, etc.) in the context of design training, the integration of international experience into the Ukrainian educational system, and the introduction of flexible teaching tools adapted to rapid innovations in arts and the socio-cultural challenges of the time (incl. the use of tools authorized and coordinated by teachers); socially responsible coloring of students' professional activities in the context of choosing topics, conceptualizing and implementing projects; individualization of tasks and templating theoretical works, which will discipline them to present their professional standpoints in an orderly manner and comply with methodological qualification requirements). These steps are in line with the values of transdisciplinarity (breadth, integration, and coordination), which can strengthen the interaction of participants in the educational and creative process at the mentor-student level, adjust focus on the subject matter, and develop creativity.

Key words: design of education, design education, educational model, educational approach, alternative education, algorithm, artificial intelligence, transdisciplinarity, digitalization, visualization.

Вступ. Зростання значення цифрових технологій, соціальних мереж та глобалізація культурних процесів, що спостерігаються нами сьогодні, спричинили перехід від традиційних форм мистецтва до інноваційних, які вимагають переосмислення теоретичних засад художнього процесу. Мистецтво, як і дизайн зокрема, стає новим видом комунікації, що включає взаємодію з технологіями, інтерактивними просторами і навіть з самим глядачем як на проєктному, так і на презентаційно-функціональному рівнях. Така метаморфоза вимагає нового розуміння художнього твору як соціокультурного феномена, що перебуває в динаміці постійного розвитку та адаптації до вищезазначених змін.

При цьому відповідний освітній процес – як такий, що безпосередньо формує творчий світогляд авторів інноваційного художньо-проєктного продукту різних галузей дизайну – потребує значних трансформацій: впровадження до навчального процесу гнучкості підходів проєктування, соціально відповідального забарвлення професійної діяльності, індивідуалізації завдань, алгоритмізації творчого практикуму, шаблонізації теоретичних робіт тощо. Зазначені та інші заходи мають розв'язувати гострі нагальні проблеми академічної доброчесності, тотальної цифровізації, нового візуалоцентрованого сприйняття дійсності молоддю та інші, котрі виникли в українській дизайн-освіті.

Різні аспекти підготовки дизайнерів висвітлюються у наукових публікаціях А. Коломієць, В. Даниленка, Н. Аверьянової, О. Фурси та інших дослідників [1-5], проте, питання оптимізації підходів сучасної дизайн-освіти

в Україні залишається актуальним і потребує комплексного вивчення.

Матеріали та методи. У контексті дослідження, зважаючи на специфіку теми статті, було обрано ефективні методи: експеримент і спостереження (вивчення реакцій здобувачів дизайнерських спеціальностей на конкретні зміни навчальних підходів в освітньому процесі і – як наслідок – їхньої креативної результативності), а також аналітичний (зокрема – аналіз власної освітньої практики), порівняльний, типологічний та класифікаційний методи.

Дизайн освіти (освітній чи педагогічний дизайн, або проєктування освітніх систем) в цілому і конкретно у галузі підготовки молодих дизайнерів на основі відомих визначень [6; 7; 8] будемо розглядати як комплекс ефективних пропозицій щодо реалізації навчального процесу, включно з формуванням якісного освітньо-інформаційного контенту, пошуком актуальних педагогічних підходів та алгоритмів.

Результати. Низка дослідників доволі негативно оцінює вплив програмних алгоритмів та штучного інтелекту на розвиток сучасного суспільства, вбачаючи відповідні дегративні наслідки у міжособистісному спілкуванні, ментальному здоров'ї та мисленні людей, а також у загальному пізнанні [9]. Натомість, інші з оптимізмом констатують появу нових реалій, в яких «цифрова трансформація породжує доступність інформації в різних її формах, передусім візуальній, що зменшує непродуктивні і часозатратні пошуки актуального та цікавого контенту, водночас істотно, у разі збільшуючи швидкість його постобробки» [10, с. 53]. Та, як би

там не було, динамічні виклики часу диктують нам абсолютно нові варіанти вирішень освітніх проблем у галузі дизайну, інколи дещо несподівані і нестандартні. Класичні підходи до викладення нового матеріалу, ефективного відпрацювання практичних фахових навичок побудови композиції, конструювання, моделювання, розробки макету в цілому у сучасних умовах глобальної діджиталізації не завжди дають прогнозований результат [10; 11]. Адже, як свідчать авторський педагогічний експеримент та особисті щорічні спостереження під час проведення вступної кампанії, покоління здобувачів освіти, яке сьогодні вступає до профільних навчальних закладів на дизайнерські спеціальності, по-іншому сприймає інформацію, у порівнянні зі своїми попередниками.

Аналіз власної освітньої практики показав, що серед пріоритетів сучасної молоді – візуалоцентризм сприйняття будь-якого контенту, що надходить ззовні, а також його чітка ієрархія, структурованість, максимальна конкретика і лаконічність. І, як бачимо, вони не суперечать відомим класичним принципам цілісності, ієрархічності та структурованості, необхідним для формування творчого дизайн-мислення [9]. Подібну ситуацію спровокувала ціла низка потужних факторів соціально-психологічного характеру [4; 11–12]. Зокрема, перехід на онлайн-формат навчання, спричинений пандемією Covid-19 та оголошенням воєнного стану в Україні; популяризація розважальної онлайн-платформи Тік-Ток, де розрахунок на залучення уваги глядача реалізується через яскравий і короткий відеоролик; поява інструментів штучного інтелекту, котрі для успішного результату вимагають від юзера переважно лише вдало сформульованого промпту; впровадження до життєдіяльності людини інших технологічних інновацій, що здатні автоматизувати рутинні процеси проєктування чи спростити творчі завдання.

Наслідком вищезазначеного стала налаштованість молоді на інший формат спілкування як у побуті/соціумі, так і в навчанні/роботі [9]. Наприклад, у зв'язку з доступністю подвійного (віртуального) життя за допомогою акаунта у соцмережах (причому, іноді

й кількох), що дозволяє позиціонувати та відчувати себе іншою людиною, завдяки імерсивним технологіям та певній конфіденційності дій, поведінка хлопців та дівчат набула ознак асоціальності. Адже, як спостерігаємо, наразі значна частина молодих людей почувається більш комфортно, відмежовуючись від навколишньої реальності: приміром, вимкненою веб-камерою під час онлайн-зустрічі з викладачем, або користуючись навушниками у публічному місці, демонстративно ігноруючи будь-які звернення оточуючих, тощо.

Тому нагальною проблемою української дизайн-освіти сьогодні є, насамперед, виховання і розвиток фахівця в умовах стрімкого технічного прогресу та інформаційно-емоційного перенасичення [4]. А, відтак, завданням успішного викладача, окрім якісної подачі навчального матеріалу для аудиторії, є вправне залучення уваги слухачів до теми обговорення через особисту харизму, власну актуальність у професійній галузі, обізнаність у темі технологічних інновацій та комунікативний (ораторський) талант. При цьому, як підтверджує особистий авторський досвід, задля досягнення позитивного результату практичної роботи на заняттях здобувачам освіти бажано надати не лише чітку інструкцію з виконання завдань, а й адаптований узагальнений шаблон проєкту. Такий підхід має декілька вигідних «побічних ефектів», адже, як мінімум, забезпечує від плагіату.

Питання авторства та автентичності є однією з найбільших проблем, з якими стикається сучасне мистецтво. Якщо традиційні мистецькі практики зосереджувалися на створенні унікальних, неповторних об'єктів, то цифрове мистецтво, таке розповсюджене зараз, дозволяє художникам створювати тисячі копій своїх робіт, які можуть бути змінені, повторно інтерпретовані та скопійовані іншими людьми. Зміна самих способів створення мистецьких творів також викликає потребу в переосмисленні традиційних підходів до авторства. Колаборація між художником, програмістом і технологією породжує питання про те, хто насправді є автором твору – людина, яка розробила код, або та,

що запрограмувала взаємодію між користувачем і програмним забезпеченням. Крім того, у цифровому просторі твір мистецтва часто позбавлений фізичного вираження, що ускладнює процес визнання його оригінальності [13].

Буде справедливим зазначити, що проблема автентичності не є новою для мистецтва, але в умовах цифрових медіа, де твори можуть існувати в декількох копіях і бути змінені або навіть створені штучним інтелектом, набуває нових вимірів. Технології блокчейн, що зараз активно впроваджуються до мистецької галузі, можуть вирішити означену проблему, забезпечуючи простір для сертифікації і перевірки оригінальності твору [10]. Тому підвищення грамотності здобувачів дизайнерських спеціальностей у цьому напрямку є важливим завданням сучасного викладача.

Наразі дизайн-освіта в Україні у широкому розумінні представлена двома масштабними площинами – державною/академічною (профільні ЗВО, контрольовані МОН України) та альтернативною (приватні вузькоорієнтовані фахові курси, що можуть мати різний статус – від школи до навчальної платформи-тьюторіала), котрі інколи намагаються конкурувати між собою [14]. При цьому приватні курси переважно акцентують прикладну орієнтованість своєї освітньої програми, що, на думку їхньої команди, вигідно вирізняє їхній освітній продукт на тлі класичного академічного підходу державних ЗВО. Насправді ж, досить часто, у гонитві за комерційним успіхом адміністрація локальних освітніх проєктів не враховує ключових аспектів навчального процесу, який не може будуватися без необхідного фахового підґрунтя (елементарних знань з композиції, колористики, рисової геометрії тощо) [4] або логічної структури і, без очікуваного клієнтами результату – присвоєння відповідної професійної кваліфікації учасникам курсу – створює недовговічний навчальний проєкт. Не рідкісна відсутність ефективної структурно-логічної основи подібних освітніх програм компенсується гідною матеріально-технічною базою та ефектною рекламною кампанією, що відволікає потенційних

абітурієнтів профільних ЗВО, створюючи візуальний шум [14].

Попри всі проблемні аспекти, дослідник А. Бровченко констатує закріплення в Україні ринку неформальної дизайн-освіти і той факт, що «дизайнери надають їй перевагу через більшу відповідність потребам ринку, гнучкість, швидкість» [14, с. 337]. Натомість, дослідники державної дизайн-освіти в Україні відзначають загалом досить високий рівень підготовчої бази бакалаврів та магістрів, віддаючи належне професійності викладацьких команд, однак зауважуючи при цьому гостру потребу у покращенні матеріально-технічного забезпечення навчального процесу [15]. Зокрема, В. Прусак в одній зі своїх публікацій зробив огляд провідних вітчизняних ЗВО у галузі дизайну, наголосив на позитивних етапах розвитку цього освітнього напрямку і зауважив, що «початок ХХІ ст. ознаменувався вагомою подією в галузі дизайнерської освіти України – 12-16 березня 2001 р. відбувся Перший всеукраїнський форум «Дизайн-освіта», який став традиційним заходом, що проводиться на базі Харківської державної академії дизайну і мистецтв раз на два роки» [15, с. 79].

Аналізуючи найбільш популярні освітні моделі, наведені у статті Є. Даценко [8], можемо зробити висновок, що всі вони у тій чи іншій мірі віддзеркалені у сучасній дизайн-освіті в Україні. Кожен профільний навчальний заклад, обираючи певну стратегію підготовки фахівців-дизайнерів, віддає перевагу конкретному перевіреному варіанту освітнього дизайну, орієнтуючись на індивідуальні пріоритети: модель ADDIE (аналіз (analysis), проєктування (design), розробка (development), впровадження (implementation) та оцінювання (evaluation)) – у разі створення потенційно стабільного, досить шаблонізованого навчального процесу; модель Backward Design – при фокусуванні на запитах цільової аудиторії; модель дизайн-мислення – для ефективного вирішення завдань довгострокового, структурованого навчання з урахуванням поведінкової психології здобувачів освіти; модель ARCS (мотиваційний дизайн) – з метою утримання уваги та зацікавлення; модель «70-20-10» – при бажаному

домінуванні практичного досвіду над іншими джерелами знань. При цьому деякі влучні ідеї доцільно міксуються між собою, доповнюючи одна іншу, а конкретні освітні програми фрагментарно взаємно інтегруються, збагачуючи навчальні курси ЗВО інноваційними знахідками [11].

Враховуючи сучасні обставини у галузі вітчизняної освіти, про які йшлося вище, маємо запропонувати нову стратегію організації навчального процесу, яка на тлі попередніх позитивних здобутків системи здатна активувати більш сучасні освітні інструменти та актуалізувати наявний досвід. Так, по-перше, вбачаємо за доцільне трансформувати паралель державного (академічного) та приватного (альтернативного) різновидів освіти в єдиний комплекс, де всі компоненти доповнювали б один інший і були б необхідними. Подібна реформа передбачає обов'язкове залучення до партнерської освітньої співпраці з профільними ЗВО короткострокових вузько спеціалізованих навчальних курсів, котрі б розширили фаховий кругозір майбутніх дизайнерів на певному етапі підготовки і збагатили б освітню програму.

Далі, у контексті переконань авторитетних дослідників, котрі аргументують, що «техносфера потребує філософського усвідомлення дизайн-освіти на основі: гуманізації постнеокласичної науки, технологій; розуміння процесів і явищ реальності; пошуку нових методологічних і метафізичних установок для розуміння реальності» [9, с. 120], варто приділити увагу більш конкретним принципам місцевої організації навчального процесу. Адже, на нашу думку, сьогодні в дизайн-освіті України важливими є трансформації на рівні кожної випускаючої кафедри. Серед таких – гнучкість підходів проєктування, що передбачають, зокрема, санкціоноване і координоване викладачами використання інструментів штучного інтелекту під час виконання творчих практичних завдань; соціально відповідальне забарвлення професійної діяльності здобувачів освіти у контексті вибору тематики, концептуалізації та реалізації проєктів;

індивідуалізація завдань, котра дає можливість зробити навчальний процес інклюзивним; алгоритмізація творчого практикуму, що, з одного боку, чітко окреслить етапи та обсяги кожного проєкту, а з іншого – сприятиме однозначному розумінню сформульованих викладачем завдань; шаблонізація теоретичних робіт, яка дисциплінуватиме до впорядкованого викладення власних думок за професійною темою та дотримання методичних кваліфікаційних вимог. І, безумовно, важливим є залучення міжнародного досвіду професійної освітньої діяльності до формування українських освітніх програм спеціальності 022 Дизайн [1; 4].

Як бачимо, всі наведені кроки відповідають цінностям трансдисциплінарності (широта, інтеграція та координація), що здатні зміцнити взаємодію учасників навчально-творчого процесу на рівні наставник – учень, налаштувати точність фокусування на предметі вивчення і розвинути креативність [9]. На основі сформульованих у даній статті пропозицій удосконалення активної на сьогодні моделі дизайн-освіти в Україні доцільно представити відповідну візуалізацію.

Висновки. У підсумку, конкретизуючи результати дослідження, варто окреслити основні кроки оптимізації сучасної дизайн-освіти в Україні: 1) організація партнерських взаємин державних ЗВО з об'єктами альтернативної освіти (приватні курси, школи, академії, онлайн-тьюторіали тощо) у контексті підготовки дизайнерів; 2) інтеграція міжнародного досвіду в українську освітню систему; 3) запровадження гнучких навчальних інструментів, адаптованих до стрімких інновацій у мистецькій галузі та соціокультурних викликів часу.

Перспективою подальших наукових розвідок у даному напрямку є розгляд дизайн-освіти в Україні в аспектах її удосконалення як на загальному рівні, так і в межах специфіки кожного ЗВО та окремих освітніх програм, оскільки, зважаючи на часові трансформації, ця система потребує постійної уваги експертів і безпосередніх виконавців.

Рис. 1. Пропозиції вдосконалення освітньої моделі для здобувачів спеціальності 022 Дизайн

Література:

1. Коломієць А., Швець О., Коломієць Д., Бабчук Ю. Методологічні підходи до організації дизайн-освіти (аналіз і використання німецького досвіду). *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 62, 2021. С. 265–274.
2. Udris-Borodavko N., Oliinyk V., Bozhko T., Budnyk A., Hordiichuk Y. Aesthetics and semiotics in 21st century visual communications: Pedagogical and sociocultural aspects. *Research Journal in Advanced Humanities*, 2023. Vol. 4, № 4. P. 22–40. DOI: <https://doi.org/10.58256/rjah.v4i4.1144>
3. Даниленко В. Дизайнерська освіта України у Європейському контексті. *Вісник ЛНАМ* [упоряд.-ред. Р. Шмагалю]. Спецвипуск. Львів, 1999. С. 173–177.
4. Averianova N.M., Gook L.Y. Current state of design education in Ukraine (Сучасний стан дизайнерської освіти в Україні). *SWorld Journal. Bulgaria, Svishtov*, 2022. Issue № 11. Part 5. Pp. 93–97.
5. Фурса О. Феномен дизайн-освіти у контексті становлення дизайну і системи професійної підготовки майбутніх дизайнерів. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Серія «Педагогічні науки». Вип. 15, 2020. С. 5–26. URL: <https://zbirnik.mixmd.edu.ua/index.php/artedu/article/view/187/71>
6. Білянська М., Букорос А., Коркушко А., Крикун О., Тищенко В. Педагогічний дизайн у закладах вищої спеціалізованої освіти. *V Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми сучасного дизайну»* КНУТД, 27 квітня 2023. С. 310–313.
7. Трейтак А. Універсальний дизайн в освіті. 2017. URL: <https://rcpio.ipro.kubg.edu.ua/?p=2414>
8. Даценко Є. 5 моделей освітнього дизайну або як вчитися ефективно. URL: <https://ed-era.com/blog/5-modeley-osvitniogo-dyzaynu/>
9. Мигаль С., Мигаль В., Мигаль Г. Стратегія розвитку дизайн-освіти в повоєнній Україні: трансдисциплінарний підхід. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Архітектура». № 2 (10), 2023. С. 119–129. DOI: <https://doi.org/10.23939/sa2023.02.119>
10. Чемерис Г., Брянцева Г., Брянцев О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті стратегії цифрової трансформації освіти і науки України. *Фізико-математична освіта*, 2021. Том 32. № 6. С. 49–56. DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-032-6-008>
11. Олійник В. Оптимізація викладання комп'ютерного дизайну в умовах дистанційного навчання. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Lublin, 2021. Vol. 3. №5(33)/2020. P. 31–37. URL: <https://kelmczasopisma.com/en/jornal/24>.

12. Олійник В., Болтенков А. Шляхи підвищення ефективності засвоєння функціоналу графічних редакторів (на матеріалах навчального практикума з дисципліни «Комп'ютерні технології в дизайні»). *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*. Київ: КНУКіМ. 2021. Том 4, № 2. С. 276–290. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-7951.4.2.2021.246853>
13. Oliinyk V., Chuieva O., Arefiev V., Prystavka V., Knyzhnykova S., Lytvynenko N. Multimedia Technologies in Modern Visual Communications and Design Education. *Journal of Curriculum and Teaching*, 2022, Vol. 11, № 9; Special Issue. P. 72-80. DOI: <https://doi.org/10.5430/jct.v11n9p72>
14. Бровченко А. Дизайн-освіта дорослих як науково-організаційна проблема. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 74. Том 1. 2024. С. 334–338.
15. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець XX – початок XXI ст.). *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 31, 2017. С. 71–82.

References:

1. Kolomiiets, A., Shvets, O., Kolomiiets, D., & Babchuk, Y. (2021). Metodolohichni pidkhody do orhanizatsii dyzain-osvity (analiz i vykorystannia nimetskoho dosvidu) [Methodological approaches to the organization of design education (analysis and use of German experience)]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern Information Technologies and Innovative Teaching Methods in Training Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems*, (62), 265–274. [in Ukrainian].
2. Udris-Borodavko, N., Oliinyk, V., Bozhko, T., Budnyk, A., & Hordiichuk, Y. (2023). Aesthetics and semiotics in 21st century visual communications: Pedagogical and sociocultural aspects. *Research Journal in Advanced Humanities*, 4(4), 22–40. <https://doi.org/10.58256/rjah.v4i4.1144>.
3. Danylenko, V. (1999). Dyzyainerska osvita Ukrainy u Yevropeiskomu konteksti [Design education in Ukraine in the European context]. *Visnyk L'NAM – Bulletin of Lviv National Academy of Arts*, Special issue, 173–177. [in Ukrainian].
4. Averianova, N. M., & Gook, L. Y. (2022). Current state of design education in Ukraine (Suchasnyi stan dyzainerskoi osvity v Ukraini) [Current state of design education in Ukraine]. *SWorld Journal*, 11(5), 93–97.
5. Fursa, O. (2020). Fenomen dyzain-osvity u konteksti stanovlennia dyzainu i systemy profesiinoi pidhotovky maibutnikh dyzaineriv [The phenomenon of design education in the context of the formation of design and the system of professional training of future designers]. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment. Seriiia «Pedagogichni nauky» – Art Education: Content, Technologies, Management. Series «Pedagogical Sciences»*, (15), 5–26. Retrieved from <https://zbirnik.mixmd.edu.ua/index.php/artedu/article/view/187/71>. [in Ukrainian].
6. Bilianska, M., Bukoros, A., Korkushko, A., Krykun, O., & Tymenko, V. (2023). Pedagogichni dyzain u zakladyakh vyshchoi spetsializovanoi osvity [Pedagogical design in institutions of higher specialized education]. *V Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Aktualni problemy suchasnoho dyzainu» KNUITD – V International Scientific and Practical Conference "Actual Problems of Modern Design"*, April 27, 310–313. [in Ukrainian].
7. Treitak, A. (2017). Universalnyi dyzain v osviti [Universal design in education]. Retrieved from: <https://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?p=2414>. [in Ukrainian].
8. Datsenko, Ye. (n.d.). 5 modelei osvitnoho dyzainu abo yak vychytysia efektyvno [5 models of educational design or how to study effectively]. Retrieved from: <https://ed-era.com/blog/5-modeley-osvitno-go-dyzaynu/>. [in Ukrainian].
9. Myhal, S., Myhal, V., & Myhal, H. (2023). Stratehiia rozvytku dyzain-osvity v povoiemni Ukraini: transdysyplinarnyi pidkhid [The strategy of developing design education in post-war Ukraine: a transdisciplinary approach]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriiia: «Arkhitektura» – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: "Architecture"*, 2(10), 119–129. <https://doi.org/10.23939/sa2023.02.119>. [in Ukrainian].
10. Chemeris, H., Briantseva, H., & Briantsev, O. (2021). Shliakhy vdoshkonalennia dyzain-osvity u konteksti stratehii tsyfrovoy transformatsii osvity i nauky Ukrainy [Ways to improve design education in the context of the strategy of digital transformation of education and science in Ukraine]. *Fizyko-matematychna osvita – Physical and Mathematical Education*, 32(6), 49–56. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2021-032-6-008> [in Ukrainian].
11. Oliinyk, V. (2021). Optymizatsiia vykladannia kompiuternoho dyzainu v umovakh dystantsiinoho navchannia [Optimization of teaching computer design in the conditions of distance learning]. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*, 3(5), 31–37. Retrieved from: <https://kelmczasopisma.com/en/jornal/24>. [in Ukrainian].
12. Oliinyk, V., & Boltenkov, A. (2021). Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti zasvoiennia funktsionalu hrafichnykh redaktoriv (na materialakh navchalnoho praktykumu z dysypliny «Kompiuterni tekhnolohii v dyzaini») [Ways to improve the efficiency of mastering the functionality of graphic editors (on the materi-

als of a practical course in the discipline "Computer technologies in design"). Demiurh: Idei, tekhnolohii, perspektyvy dyzainu – Demiurge: Ideas, Technologies, Prospects for Design, 4(2), 276–290. <https://doi.org/10.31866/2617-7951.4.2.2021.246853> [in Ukrainian].

13. Oliinyk, V., Chuieva, O., Arefiev, V., Prystavka, V., Knyzhnykova, S., & Lytvynenko, N. (2022). Multimedia technologies in modern visual communications and design education. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(9), Special Issue, 72–80. <https://doi.org/10.5430/jct.v11n9p72>.

14. Brovchenko, A. (2024). Dyzyain-osvita doroslykh yak naukovo-orhanizatsiina problema [Design education for adults as a scientific and organizational problem]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Actual Issues of Humanities*, 74(1), 334–338. [in Ukrainian].

15. Prusak, V. (2017). Stanovlennia ta rozvytok dyzain-osvity v Ukraini (kinets XX – pochatok XXI st.) [Formation and development of design education in Ukraine (end of the 20th – beginning of the 21st century)]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv – Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*, 31, 71–82. [in Ukrainian].